

Mgr. MARIE BENEŠOVÁ
MINISTRYNĚ SPRÁVEDLNOSTI ČR

Praha 17. července 2019
Č.j. MSP-374/2019-LO-SP/2

Vážený pane poslanče,

obracím se na Vás v reakci na Vaši písemnou interpelaci ze dne 3. července 2019, ev. číslo 635, podanou ve věci „Evidence skutečných majitelů“. Zároveň doplňuji některé informace v návaznosti na Vaši ústní interpelaci ze dne 11. července 2019.

Míra naplněnosti evidence skutečných majitelů a kontext údaje

K Vašemu dotazu týkajícímu se míry naplněnosti evidence skutečných majitelů si dovoluji uvést následující údaje (k 30. 6. 2019).

Počet subjektů v obchodním rejstříku, na které dopadá povinnost zapsat skutečného majitele: 522 491. Počet zapsaných osob v obchodním rejstříku, které zapsaly svého skutečného majitele: 118 731. Povinnost tedy splnilo téměř 23 % v obchodním rejstříku zapsaných právnických osob.

Uvedené údaje nelze interpretovat, aniž by k nim byly dodány některé podstatné skutečnosti. Ministerstvo spravedlnosti předně odhaduje, že přibližně 10 % právnických osob zapsaných do obchodního rejstříku tvoří tzv. neaktivní „prázdné“ obchodní korporace. Z důvodu takto vysokého počtu neaktivních obchodních korporací proto vláda v současnosti navrhuje v rámci sněmovního tisku 207 (novela zákona o obchodních korporacích a dalších zákonů) zavést zjednodušený postup pro jejich zrušení bez likvidace.

Zároveň je třeba si uvědomit, že nejvyšší počet, tj. zhruba 466 tisíc osob zapsaných do obchodního rejstříku, tvoří společnosti s ručením omezeným. Z nich přitom zcela převažující počet tvoří společnosti s jedním či několika málo společníky. U těchto jednoduchých struktur bez dalšího řetězení existuje poměrně malá pravděpodobnost, že by skutečným majitelem mohl být někdo jiný než ten, kdo je jako společník zapsán do obchodního rejstříku. I proto, jak ještě dále uvedu, plánujeme pro tyto právnické osoby do budoucna zásadně snížit jejich administrativní zátěž a zároveň i u nich zajistit zápis údaje o jejich skutečném majiteli.

Historické pozadí úpravy evidence skutečných majitelů

Je třeba vnímat, že původní důvody vzniku evidence, jakožto pomocného nástroje v oblasti boje proti špinavým penězům a financování terorismu, jsou odlišné od stávajících představ jejího vhodného využití.

Pravdou také je, že v době přípravy dnes platné legislativy, tj. v roce 2015, nebyly s určitými aspekty a důsledky evidování skutečného majitele dostatečné zkušenosti. Registry skutečných majitelů jsou přitom v Evropě (ale i obecně) až záležitostí několika málo posledních let, přičemž jednotlivé přístupy k fungování registrů a veřejnosti a kontrole evidovaných údajů jsou velice různorodé.

Aktuální úprava evidence skutečných majitelů vychází z požadavků tzv. IV. AML směrnice (o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu) z roku 2015. Tato směrnice stanovila členským státům povinnost zřídit centrální registr, v němž budou uchovávány údaje o skutečných majitelích právnických osob a některých právních uspořádání. Údaje měly být primárně využívány příslušnými osobami a orgány v rámci předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu.

IV. AML směrnice přitom nepočítá s nezbytností stanovovat zapsaným osobám přímé sankce za nesplnění povinnosti zapsat svého skutečného majitele. Povinné osoby podle zákona č. 253/2008 Sb. (tzv. AML zákon) sice mohou údaje v evidenci využívat při provádění opatření hloubkové kontroly klienta, to je však nezprošťuje povinnosti si jejich správnost samostatně ověřovat. Problematika boje proti praní špinavých peněz nicméně spadá do gesce Ministerstva financí, respektive Finančního analytického úřadu.

Česká republika i s ohledem na průběh projednávání v Legislativní radě vlády přistoupila k minimalistické transpozici IV. AML směrnice. Dovolím si přitom tvrdit, že šlo o řešení velmi obezřetné a rozumné, jelikož na žádnou z otázek řešených v roce 2015 týkajících se parametrů evidence skutečných majitelů tehdy nebyla uspokojivá odpověď, která by zároveň nevytvářela další aplikační problémy. V krátké transpoziční lhůtě bylo připraveno relativně jednoduché, směrnici vyhovující řešení, které zároveň nevystavilo adresáty právní normy do nejasné a nevýhodné situace. Lze shrnout, že se nejevilo jako proporcionální a efektivní vytvářet robustní právní úpravu s mnoha povinnostmi na straně jak státu, tak soukromých osob za účelem vytvoření specifického doplňkového nástroje, jehož možný efekt byl pouze odhadovaný a potenciálně mohl znamenat značnou zátěž pro nesmírně široký okruh jeho adresátů.

Stávající fungování evidence skutečných majitelů a její využití

Jak bylo řečeno, stávající podoba evidence skutečných majitelů vychází z původních požadavků IV. AML směrnice.

Fungování evidence je formálně v zásadě velmi jednoduché. Za informace v evidenci odpovídá z obsahového hlediska pouze ta osoba, která je nechala zapsat, tj. typicky ta právnická osoba, o jejíhož skutečného majitele se jedná. Příslušný soud, který evidenci skutečných majitelů vede, má roli zejména administrativní.

V současnosti právní úprava neumožňuje rejstříkovému soudu ani jiné autoritě opravovat či přepisovat údaje v evidenci, i když by byly chybné. Změnu údajů může nechat zapsat pouze sama právnická osoba, o jejíhož skutečného majitele jde. Stávající režim je čistě evidenční. Soud také nevynucuje zápis chybějících údajů; není k tomu povinen ani k tomu nemá nástroje.

Zásadním k zápisu skutečného majitele motivujícím prvkem stávající úpravy bylo osvobození od soudního poplatku v případě návrhu podaného do konce roku 2018 (pro obchodní korporace vzniklé před rokem 2018).

Zapsanou osobu v současnosti nelze bezprostředně postihnout žádnou přímou sankcí za to, že nezapsala svého skutečného majitele. Pokud tak však neučiní, vystavuje se riziku, že bude vyloučena z některých ekonomických aktivit, případně bude její pozice znesnadněna. Příkladem je zákon o veřejných zakázkách, podle něhož se u vybraného dodavatele mají zjišťovat údaje o jeho skutečném majiteli právě z evidence skutečných majitelů. Absence zápisu skutečného majitele v evidenci skutečných majitelů je také typicky problémem z hlediska řady dotačních programů.

Posun v povaze institutu evidence skutečných majitelů a navržené změny právní úpravy

Zejména v průběhu posledních dvou let však došlo v mezinárodním prostoru k postupnému vývoji chápání evidence skutečných majitelů a jejího smyslu. Od původního pomocného nástroje v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu se evidence transformovala do obecnějšího mechanismu, jehož cílem je posílení transparentnosti právnických osob a jiných právních uspořádání. Dosahování vyšší transparentnosti označuje za základní hodnotu vedení evidence skutečných majitelů především nová V. AML směrnice (viz zejména její recitály č. 2, 4, 30 a 31).

Evropská legislativa nyní klade za cíl hodnotu transparentnosti samu o sobě, ta přirozeně praní špinavých peněz a financování terorismu znesnadňuje. V. AML směrnice (z roku 2018) tak zavádí požadavek na evidování skutečných majitelů nikoli pouze ve vztahu ke své oblasti zájmu, ale obecně. V kontextu boje s praním špinavých peněz a financováním terorismu může být evidence skutečných majitelů principiálně vždy pouze doplňkovým nástrojem, ukazuje se však, že posuny v nastavení funkcí a v povaze evidence umožňují tento instrument využít i v dalších oblastech, zejména při kontrole nakládání s veřejnými prostředky nebo posuzování střetu zájmů členů orgánů obchodních korporací. Neméně podstatné je zprůhlednění vztahů a struktur právnických osob z hlediska posílení důvěryhodnosti a konkurenčního prostředí v obchodním styku.

Na uvedené také reaguje vládní návrh nového zákona o evidenci skutečných majitelů, který ministerstvo rozeslalo dne 27. 6. 2019 do meziresortního připomínkového řízení. Ten již má reflektovat požadavky nové tzv. V. AML směrnice z roku 2018. Naším cílem je (1) transponovat do českého právního řádu požadavky směrnice V. AML směrnice a (2) provést komplexní revizi právní úpravy i fungování evidence skutečných majitelů.

Vedle veřejnosti velké části evidovaných údajů se zavedou mechanismů ověřování a kontroly pravdivosti údajů vedených v evidenci a stanoví se požadované sankce. Nezapsání skutečného majitele ani po uplynutí přiměřené lhůty stanovené soudem by tedy mělo být napříště přestupkem, zavádějí se také některé navazující soukromoprávní sankce. Soud bude zároveň moci vést speciální řízení o nesrovnalostech, aby mohl v nezbytných případech nesprávné údaje v evidenci opravit nebo vymazat, popřípadě také ty chybějící doplnit.

Zároveň se však počítá s významnou administrativní úlevou pro právnické osoby s jednoduchou strukturou. Do evidence skutečných majitelů se tak kupříkladu jako skutečný majitel společnosti s ručením omezeným automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána v rámci zápisu do obchodního rejstříku jako společník s podílem větším než 25 %. To by samozřejmě nemělo bránit tomu, aby zapsaná osoba samostatně provedla odchylný zápis v

souladu se skutečným stavem. Pokud nebude osoba aktivní, bude možné, nevyjde-li později najevo, že údaj nezapsala v zájmu skrytí své skutečné majetkové struktury, vycházet ze stavu daného automatickým průpisem údajů z obchodního rejstříku. Rovněž by tím měl být v drtivé většině případů naplněn požadavek na úplnost evidence.

K harmonogramu prací

Transpoziční termín V. AML směrnice je stanoven na leden 2020. Členským státům tedy bylo na přípravu a schválení legislativy a zprovoznění zcela zásadních změn v informačních systémech poskytnuto pouze 18 měsíců. I proto se přípravě nové právní úpravy ministerstvo ve spolupráci s Finančním analytickým úřadem a Ministerstvem financí intenzivně věnuje již od dob, kdy začínala být na evropské úrovni jasnější představa o požadavcích V. AML směrnice (tj. od jara 2018). Naše společná snaha směřovala a směřuje především k přípravě promyšlené úpravy, která bude praktická a efektivní. Byla upřednostněna kvalita a obsah návrhu nad rychlostí jeho přípravy.

Vážený pane poslanče, pevně věřím, že předložení vládního návrhu nového zákona o evidenci skutečných majitelů vládě proběhne co nejrychleji tak, aby byl zákon přijat právě do ledna 2020.

S pozdravem

Vážený pan

Mgr. et Mgr. Jakub Michálek

poslanec

Parlamentu České republiky

Sněmovní 4

118 26 Praha 1